

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Bevolkingstrends 2014

Jongeren blijven langer thuis wonen

Lenny Stoeldraijer
juni 2014

In 2012 waren jongeren gemiddeld 22,8 jaar oud bij het verlaten van het ouderlijk huis. Tien jaar daarvoor lag dat rond 22,4 jaar. De tendens om langer thuis te blijven wonen is vooral de laatste jaren versterkt: in twee jaar tijd steeg de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan met ruim 0,3 jaar. Dit patroon is nog sterker bij jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst. Dat heeft ertoe geleid dat in 2012 het leeftijds patroon bij uit huis gaan van jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst meer op dat van autochtonen lijkt dan enkele jaren geleden.

1. Inleiding

Tussen 1995 en 2000 nam het aantal thuiswonende jongeren van 15 tot en met 35 jaar af van 1,67 miljoen naar 1,55 miljoen. Daarna steeg dit aantal geleidelijk tot 1,65 miljoen in 2012. Dit patroon van afname en toename van het aantal thuiswonende kinderen kan verklaard worden door verandering van het totale aantal kinderen en de verandering van de leeftijdsopbouw. Als het aantal jonge kinderen toeneemt, betekent dit ook dat het aantal thuiswonende kinderen groeit.

Tussen 2008 en 2012 nam het aantal thuiswonende kinderen toe met 4 procent, terwijl de totale bevolking met 1 procent toenam. Relatief meer jongeren blijven langer bij hun ouders wonen of zijn iets vaker naar het ouderlijk huis teruggekeerd na enige tijd zelfstandig te hebben gewoond (Van Duin et al., 2013). Het gebeurde in een periode van economische crisis, stijgende jeugdwerkloosheid en stagnatie op de woningmarkt.

Dit artikel beschrijft hoe het patroon van het uit-huis-gaan van jongeren in de periode 1995–2012 is veranderd. Er wordt gekeken naar verschillen tussen jongens en meisjes en tussen herkomstgroepen naar de leeftijd waarop zij uit huis gaan, en naar de huishoudenpositie van kinderen na het uit huis gaan. In paragraaf 1.1 wordt een kort overzicht gegeven van de factoren die bepalen of jongeren op een bepaald moment het ouderlijk huis al dan niet verlaten. Hoofdstuk 2 beschrijft de data en de methoden, hoofdstuk 3 bevat de resultaten en hoofdstuk 4 de conclusie.

1.1 Factoren voor het verlaten van het ouderlijk huis

Of en wanneer jongeren het ouderlijk huis te verlaten hangt af van diverse factoren: er moet een motief zijn, het moet financieel haalbaar zijn en er moeten geen beperkingen zijn in de sociale en maatschappelijke situatie waarin jongeren zich bevinden.

Motief

Het verlaten van de ouderlijke woning valt samen met andere gebeurtenissen in het leven van jongeren. De belangrijkste gebeurtenissen zijn het samenwonen met een partner, het beginnen aan een opleiding en het betreden van de arbeidsmarkt. Laat gaan samenwonen met een partner of trouwen kan leiden tot een hogere leeftijd bij het verlaten van het ouderlijk huis (De Jong-Gierveld, Liefbroer en Dourleijn, 2001). Het beginnen met een opleiding of een baan kan leiden tot het uit-huis-gaan op een relatief jonge leeftijd, afhankelijk van de nabijheid en bereikbaarheid van de opleiding of de baan. Jongeren gaan vooral voor een hoge opleiding het huis uit, ook omdat het vaak de gewoonte is om dan op

kamers te gaan wonen. Wanneer de opleiding geen aanleiding geeft om uit huis te gaan, bijvoorbeeld wanneer de opleiding gemakkelijk met het openbaar vervoer te bereiken is, blijven ze thuiswonen. Wanneer jongeren niet uit huis gaan voor de opleiding betekent dit juist vaak uitstel van het uit-huis-gaan, en wordt het ouderlijk huis pas verlaten wanneer de opleiding is afgerond en de arbeidsmarkt wordt betreden (Corijn, 1995).

Financiële situatie

Financiële zelfstandigheid – het hebben van een baan, een inkomen – bevordert het uit-huis-gaan, net als het krijgen van een hypotheek (Martins en Villaneuva, 2006; Elsinga, De Jong-Tennekes en Van Der Heijden, 2011), en lage woningprijzen (Mulder, 2006; Van Der Heijden, Dol en Oxley, 2011). Daarnaast heeft het aanbod, de kwaliteit en de prijs van huurwoningen invloed op het uit-huis-gaan. Bij werkloosheid en tijdelijke arbeidscontracten blijven jongeren langer bij hun ouders wonen (Van Der Heijden, Dol en Oxley, 2011). De mogelijkheden van jongeren om op zichzelf te gaan wonen worden ook beïnvloed door economische omstandigheden die doorwerken in de financiële posities van jongeren. Baanders (1999) stelde op basis van onderzoek naar het uit-huis-gaan van jongeren begin jaren tachtig, dat de verslechterende economische omstandigheden helemaal niet eenduidig tot uitstel van uit huis gaan hadden geleid.

De financiële situatie van de ouders kan zowel een positief als een negatief effect hebben op het uit-huis-gaan van hun kinderen (Laferrère en Bessièrè, 2003; Bugeja-Bloch, 2013). Rijke ouders zijn in staat om hun kind financieel te ondersteunen. Als ze in een groot huis wonen, hebben de kinderen vaak een eigen kamer met veel privacy waardoor zij minder geneigd zijn om het ouderlijk huis te verlaten. Aan de andere kant kunnen ouders ook van hun thuiswonende kinderen profiteren, bijvoorbeeld doordat zij de vaste lasten kunnen delen.

Sociale en maatschappelijke situatie

Het onderwijs-, arbeidsmarkt- en huisvestingsbeleid van de overheid heeft invloed op het verlaten van de ouderlijke woning (Liefbroer en Puy, 2005; Angelini, Laferre en Weber, 2013). Voorbeelden zijn de hoogte en duur van studiebeurzen en werkloosheidsuitkeringen en het aanbod van huurwoningen. Het beleid heeft invloed op de financiële mogelijkheden van jongeren om uit huis te gaan, maar ook op de timing daarvan, bijvoorbeeld door regels over de duur van de opleiding. Ook de normen en waarden binnen het ouderlijk gezin, zoals tolerantie tegenover thuis wonen of ongehuwd samenwonen, verwachtingen van ouders met betrekking tot studie en economische zelfstandigheid, en de eigen idealen over gezin en familie zullen de beslissing om het ouderlijk huis te verlaten beïnvloeden.

2. Data en methoden

2.1 Data

De analyses zijn uitgevoerd op basis van consistent gemaakte bestanden van de Huishoudenstatistiek van het CBS. De Huishoudenstatistiek bevat informatie over het aantal personen in particuliere en institutionele huishoudens op 1 januari. De gegevens zijn verkregen door integrale waarneming uit de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Vanaf 2011 is bij de samenstelling van de Huishoudenstatistiek tevens gebruik gemaakt van gegevens over samenwonende paren van de Belastingdienst. De

gegevens van huishoudens die niet rechtstreeks uit GBA- en Belastingdienstgegevens konden worden afgeleid, zijn geschat met behulp van logistische regressiemodellen die zijn gebouwd op informatie uit de Enquête Beroepsbevolking.

Voor dit artikel zijn de bestanden uit de Huishoudenstatistiek over de jaren 1995–2013 gebruikt. In de bestanden zitten de gegevens van personen van 15 tot en met 35 jaar (berekend als observatiejaar min geboortjaar min 1³⁾), die op 1 januari 'thuiswonend kind' zijn. Per jaar bevat een bestand gemiddeld 1,6 miljoen thuiswonende kinderen, 35 procent van alle jongeren van deze leeftijd. Personen die gedurende het jaar overlijden of emigreren zijn buiten beschouwing gelaten. Dit betreft 0,7 procent van de thuiswonende kinderen.

2.2 Methoden

Als samenvattende indicator voor het proces van het uit-huis-gaan wordt gekeken naar de gemiddelde leeftijd waarop jongeren het ouderlijk huis verlaten. De gemiddelde leeftijd wordt berekend met behulp van een overlevingstafel. Een overlevingstafel geeft voor iedere leeftijd de kans weer om van de ene positie (thuiswonend) naar de andere positie (uitwonend) te gaan, gegeven een startbevolking die is gedefinieerd op de beginleeftijd en de kansen, per leeftijd, om van de ene naar de andere posities over te gaan. De beginleeftijd is 15 jaar, de leeftijd waarop de meeste kinderen nog thuis wonen. Als laatste bevat de overlevingstafel het aantal jaren dat iemand van een geselecteerde leeftijd naar verwachting nog thuis blijft wonen. Het aantal jaren dat een 15-jarige naar verwachting nog thuis blijft wonen, is de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan.

Op basis van de huishoudenpositie van de jongeren aan het begin en eind van het jaar wordt eerst per leeftijd de kans bepaald om uit huis te gaan. De kansen, behorende bij een bepaald kalenderjaar, worden vervolgens toegepast op de startbevolking op 15-jarige leeftijd. We nemen aan dat op 15-jarige leeftijd alle kinderen nog thuis wonen, de startbevolking is dan dus 100 procent. Voor het percentage thuiswonende kinderen op 16-jarige leeftijd wordt de kans om uit huis te gaan tussen 15 en 16 jaar toegepast op het percentage kinderen van 15 jaar. Het aantal uit-huis-gaande kinderen, uitgedrukt in procentpunten, wordt vervolgens afgetrokken van het oorspronkelijke percentage kinderen op 15-jarige leeftijd. Voor de hogere leeftijden wordt dezelfde procedure toegepast. Met behulp van de berekende aantallen kinderen die op de verschillende leeftijden het ouderlijk huis verlaten kan vervolgens de gemiddelde leeftijd bij het uit-huis-gaan worden berekend.

In dit artikel staat het proces van het uit-huis-gaan centraal. Daarbij gaat het om kinderen die het ouderlijk huis verlaten om elders, alleen of met een partner, zelfstandig te gaan wonen. In enkele gevallen kan het voorkomen dat het kind niet het ouderlijk huis verlaat, maar de huishoudenpositie van het kind wel verandert. Dit kan bijvoorbeeld vóórkomen wanneer de ouders het huis verlaten en het kind in het ouderlijk huis blijft wonen, maar ook door de methode van de huishoudenstatistiek waarbij de ouders en het kind nog wel tot hetzelfde huishouden behoren. Een voorbeeld hiervan is de situatie waarbij de gehuwde partner van een broer in het huishouden komt wonen. De broer wordt dan de referentiepersoon van het huishouden in plaats van de vader. Ten opzichte van de broer is het kind een overig lid in het huishouden en geen thuiswonend kind. Het kind woont in deze situatie niet zelfstandig. We nemen daarom aan dat het kind niet uit huis is gegaan als de huishoudenpositie van het

³⁾ Dit komt overeen met de leeftijd op 1 januari

kind wijzigt naar overig lid van het huishouden, en het ouderlijk huis niet verlaat. Als het thuiswonende kind in die situatie gaat samenwonen, is aangenomen dat het om een tijdelijke situatie gaat en dat het kind (met partner) spoedig het ouderlijk huis zal verlaten.

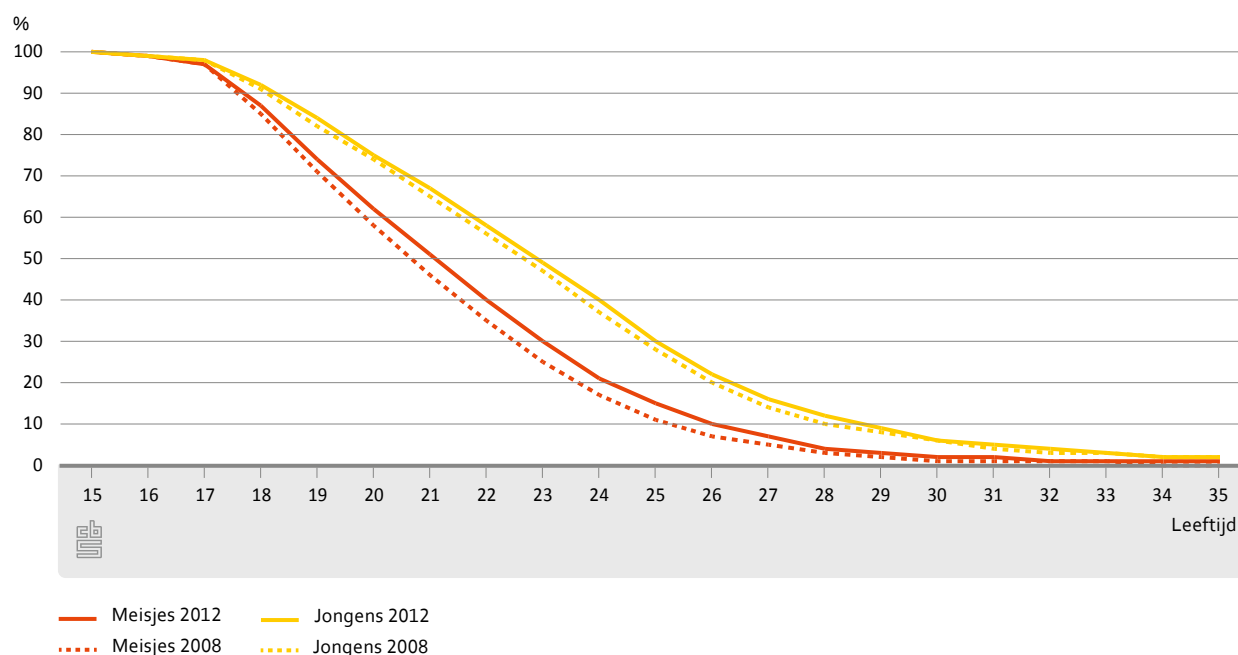
De huishoudenpositie na het uit huis gaan, wordt in dit artikel opgesplitst in alleenwonen, samenwonen en alle overige huishoudenvormen. Voorbeelden van overige huishoudenvormen zijn een institutioneel huishouden, alleenstaand ouder, het inwonen bij familie (anders dan de ouders) en een huishouden gedeeld met medestudenten. Al deze huishoudenvormen zijn geschaard onder de noemer 'overig huishouden'.

3. Resultaten

3.1 Meisjes verlaten het huis eerder dan jongens

Op 15- en 16-jarige leeftijd woont de overgrote meerderheid van de kinderen bij de ouders thuis, maar vanaf 17-jarige leeftijd verlaten zij in snel tempo het ouderlijk huis. Op 27-jarige leeftijd is de kans om het ouderlijk huis te verlaten het grootst (rond de 30 procent), waarna de kans geleidelijk afneemt. Op 30-jarige leeftijd wonen de kinderen bijna allemaal zelfstandig.

3.1.1 Percentage thuiswonende kinderen, 2008 en 2012

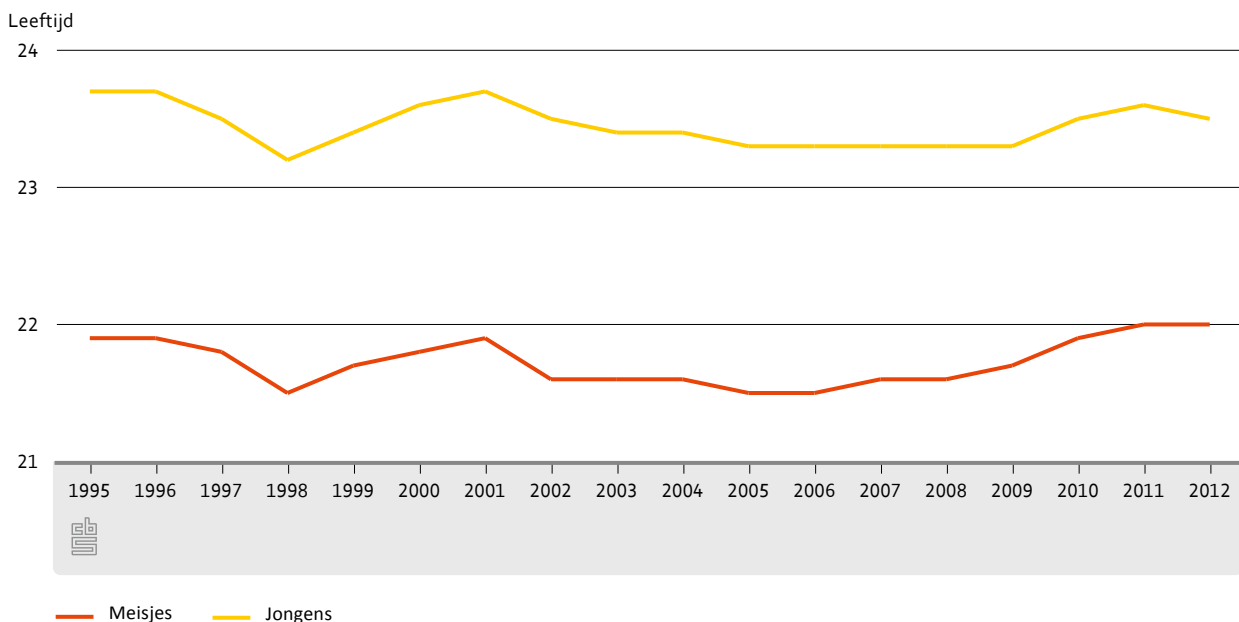
Tussen jongens en meisjes is duidelijk een tempoverschil te zien in het tijdstip van uit-huis-gaan. Op iedere leeftijd is het percentage thuiswonende meisjes lager dan het percentage jongens. Het betekent dat meisjes eerder uit huis gaan dan jongens. Daarnaast keren jongens vaker naar huis terug dan meisjes (Van Duin et al., 2013), waardoor op 35-jarige leeftijd het percentage thuiswonende mannen (1,6 procent in 2012) wat hoger ligt dan het percentage thuiswonende vrouwen (0,4 procent in 2012). Meisjes verlaten het ouderlijk huis eerder dan jongens doordat ze eerder volwassen zijn (Klimstra et al. 2009) en eerder zelfstandig. Zij kunnen eerder het huishouden doen, koken, omgaan met geld, enzovoort.

Verder is duidelijk geworden dat jongeren in 2012 langer bij hun ouders bleven wonen dan in 2008: het percentage thuiswonende kinderen in 2012 is op iedere leeftijd hoger dan het percentage in 2008.

3.2 Later uit huis

Tussen 1995 en 2003 varieerde de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan. Voor meisjes daalde de gemiddelde leeftijd van 21,9 jaar (1995) naar 21,5 jaar (1998), om vervolgens weer te stijgen naar 21,9 jaar (2001). Voor jongens was de gemiddelde leeftijd 23,7 jaar (1995), 23,2 jaar (1998) en 23,7 jaar (2001). Vanaf 2003 stabiliseerde de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan rond 21,5 jaar voor meisjes en 23,3 jaar voor jongens. Tussen 2009 en 2011 nam voor zowel jongens als meisjes de gemiddelde leeftijd toe met ruim 0,3 jaar. Doordat de toename sinds 2009 onder meisjes iets sterker was dan onder jongens, is het verschil in de leeftijd waarop meisjes en jongens het huis verlaten kleiner geworden. In 2012 waren meisjes gemiddeld 22,0 jaar bij uit huis gaan, jongens 23,5 jaar. Deze stijging van de leeftijd van uit huis gaan valt samen met de recessie en de Europese staatsschuldencrisis. De werkloosheid steeg, het aantal openstaande vacatures daalde. De stijging van de leeftijd van uit-huis-gaan tussen 2009 en 2011 is echter niet zo indrukwekkend vergeleken met de fluctuaties tussen 1995 en 2003. In deze periode valt de daling van de leeftijd van uit huis gaan samen met een milde recessie in Nederland (2001–2003). Tussen 1998 en 2001 nam de gemiddelde verkoopprijs van een woning toe van 125 duizend euro naar 188 duizend euro. Dat kan een negatief effect hebben gehad op de beslissing om het huis uit te gaan, maar het aantal woningverkoop daalde niet en de huurverhogingen waren tussen 2000 en 2002 zelfs lager dan de inflatie.

3.2.1 Gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan, 1995–2012

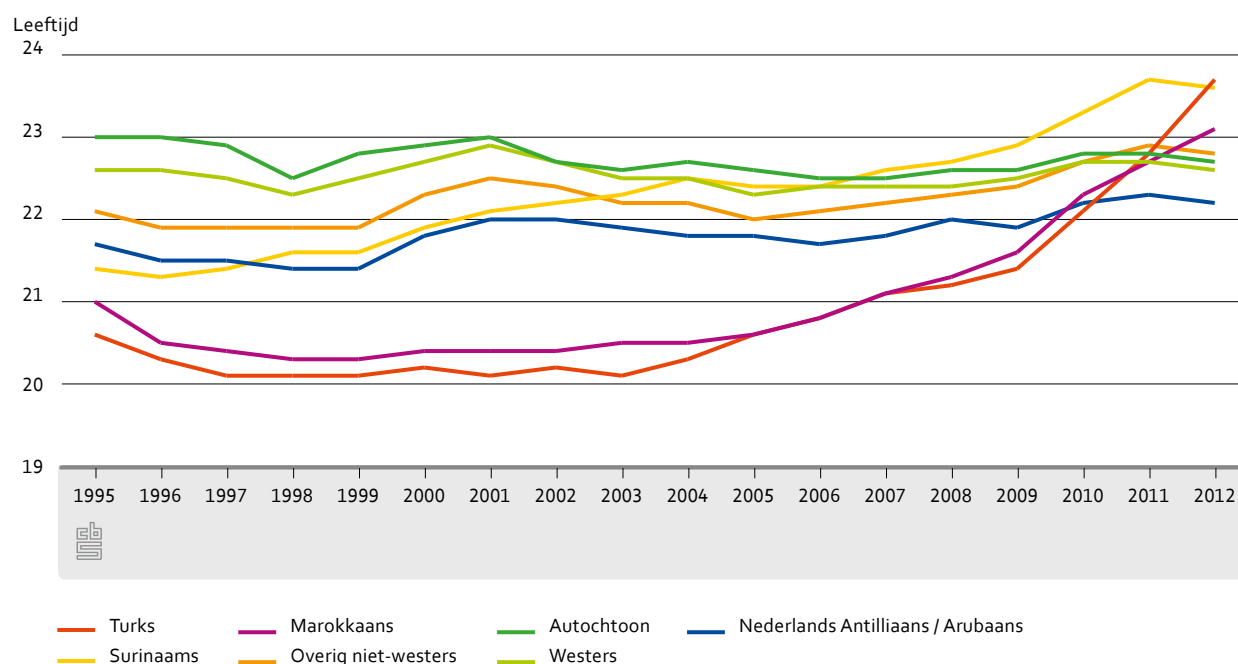

3.3 Kleinere verschillen in leeftijd bij uit huis gaan tussen herkomstgroeperingen

Het proces van uit huis gaan is onder allochtone jongeren duidelijk anders dan onder autochtone jongeren: niet-westerse allochtonen gingen in het recente verleden eerder uit huis dan autochtone jongeren (Schapendonk-Maas, 2001a; Harmsen en Steenhof, 2003). Tussen 1995 en 2003 gingen allochtone jongeren op jongere leeftijd uit huis dan autochtone jongeren. Autochtonen waren in deze periode gemiddeld 22,9 jaar bij het verlaten van het ouderlijk huis, jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst 20,2 jaar en 20,5 jaar oud. Jongeren van de Nederlandse Antillen en Aruba en Suriname waren gemiddeld 21,7 jaar oud bij het uit-huis-gaan. Westerse en overige niet-westerse allochtonen lijken in het uit-huis-gaan-gedrag nog het meest op autochtonen. Zij waren gemiddeld respectievelijk 22,6 jaar en 22,1 jaar oud bij het verlaten van het ouderlijk huis.

In 2012 is de situatie heel anders: jongeren van Surinaamse, Turkse en Marokkaanse afkomst gaan gemiddeld later uit huis dan autochtone jongeren. Vooral de stijging van de leeftijd bij uit huis gaan van jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst is opmerkelijk. Tussen 2003 en 2012 steeg de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan voor deze groepen met respectievelijk 3,6 jaar en 2,6 jaar. In 2012 hebben jongeren van Antilliaanse afkomst de laagste gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan (22,2 jaar), jongeren van Turkse afkomst de hoogste gemiddelde leeftijd (23,7 jaar). Autochtone jongeren waren in 2012 gemiddeld 22,7 jaar bij het verlaten van het ouderlijk huis.

3.3.1 Gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan naar herkomstgroepering, 1995-2012

Tussen 2003 en 2008 nam de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan voor jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst toe doordat de kansen om uit huis te gaan op bijna iedere leeftijd daalde. Tussen 2008 en 2012 daalden vooral de kansen op de jongere leeftijden. Zo daalde de kans voor 17-jarigen²⁾, die tussen 2003 en 2008 heel hoog was (gemiddeld 34 procent), bijna tot het niveau van autochtonen (8 procent). Hiervoor is op oudere leeftijd nauwelijks

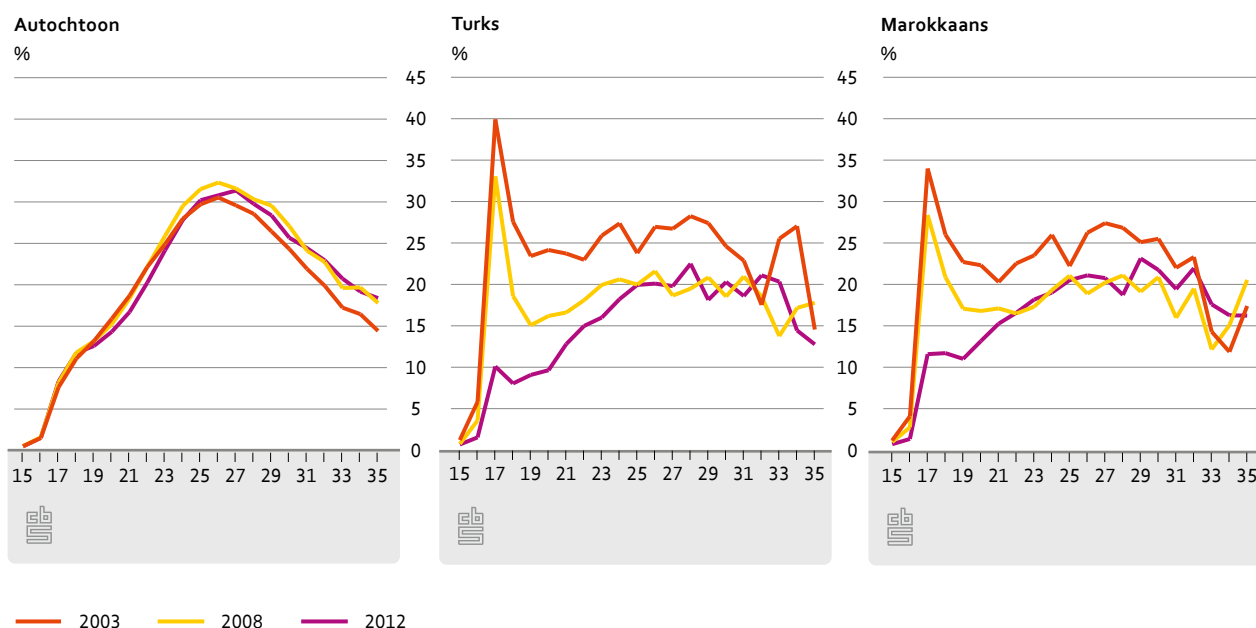
²⁾ Dit is de leeftijd op 1 januari, dus de kans heeft betrekking op het jaar waarin deze jongeren 18 jaar worden.

compensatie te zien en het percentage thuiswonende kinderen van Turkse of Marokkaanse afkomst ligt vanaf de leeftijd 22 jaar dan ook hoger dan het percentage autochtone thuiswonende kinderen.

Ook bij Surinaamse en overige niet-westerse allochtone jongeren daalde tussen 2008 en 2012 voornamelijk de kansen om uit huis te gaan op 17-jarige leeftijd van gemiddeld 13 procent naar 9 procent, maar minder sterk dan voor de jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst. Voor westerse en Antilliaanse jongeren was er geen sterke daling in de uit huis gaan kansen op jongere leeftijden te zien. Deze twee groepen gaan dan ook nog steeds vaker op een jongere leeftijd uit huis dan autochtone jongeren.

Veranderingen in de regels met betrekking tot huwelijksmigratie zijn een mogelijke verklaring voor deze verandering in het thuiswoongedrag van jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst. Per 1 november 2004 moet bijvoorbeeld iemand die een partner uit het buitenland wil laten overkomen 21 jaar zijn, dat was tot dat moment 18 jaar (Nicolaas, 2007). Jongeren gaan daardoor later samenwonen en later uit huis dan vóór de invoering van deze maatregel. Daarnaast hebben allochtonen een slechtere arbeidsmarktpositie dan autochtonen (Huijnk, Gijsberts en Dagevos, 2014), waardoor de sterke stijging van de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan na 2009 ook een gevolg kan zijn van de verslechterende economische situatie.

3.3.2 Kansen om uit huis te gaan per leeftijd naar herkomstgroep, 2003, 2008 en 2012

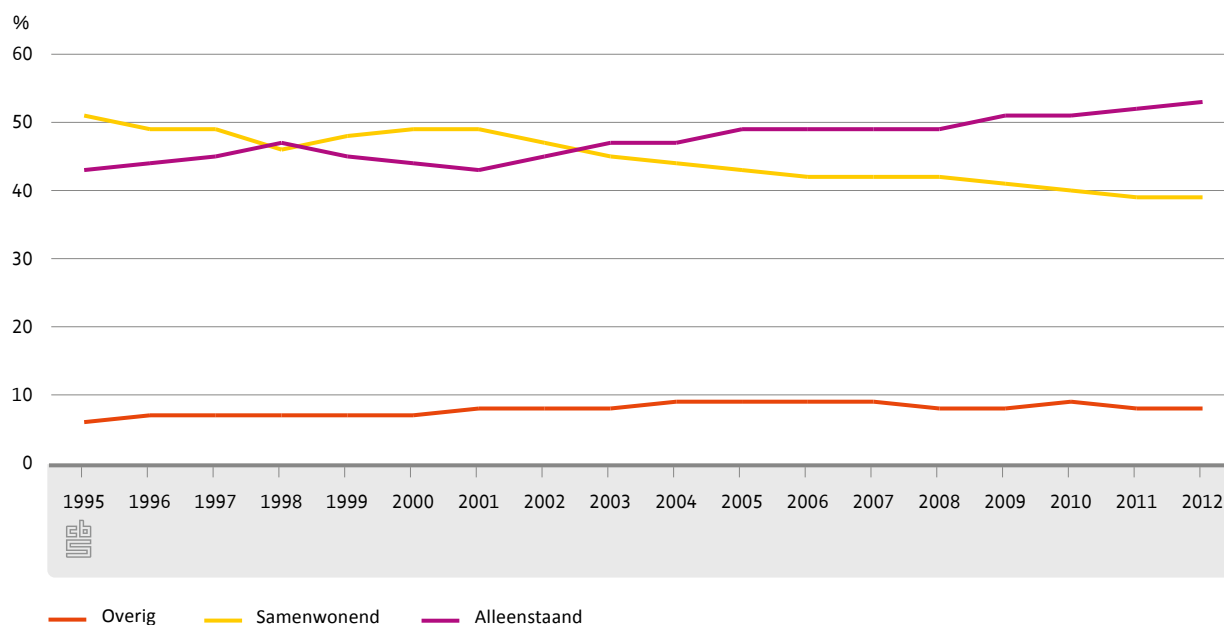

De herkomstgroeperingen vertonen opmerkelijke, bovendien stabiele geslachtsverschillen in de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan. Jongens van Turkse en Marokkaanse afkomst zijn bij het verlaten van het ouderlijk huis ongeveer 0,6 jaar ouder dan de meisjes. Bij autochtone kinderen is dit verschil beduidend groter, te weten ongeveer 1,9 jaar. Bij de overige groepen is het verschil tussen 0,9 jaar en 1,6 jaar.

3.4 Jongeren gaan vaker alleen wonen

In 2012 ging 53 procent van de jongeren na het verlaten van het ouderlijk huis alleen wonen, 39 procent van de jongeren ging samenwonen met een partner. De overige 8 procent verliet het ouderlijk huis om een woning te delen met anderen, bijvoorbeeld in een studentenhuis of met familieleden (anders dan de ouders), of is verhuisd naar een instelling. Het percentage jongeren dat alleen gaat wonen is hoger dan twintig jaar geleden. In 1995 ging 43 procent van de jongeren alleen wonen en 53 procent ging samenwonen. Alleen wonen als eerste stap in de volwassen levensloop is steeds meer een vanzelfsprekende mogelijkheid. Het aandeel overig is tussen 1995 en 2012 nauwelijks veranderd.

3.4.1 Huishoudenspositie na het uit-huis-gaan, 1995-2012

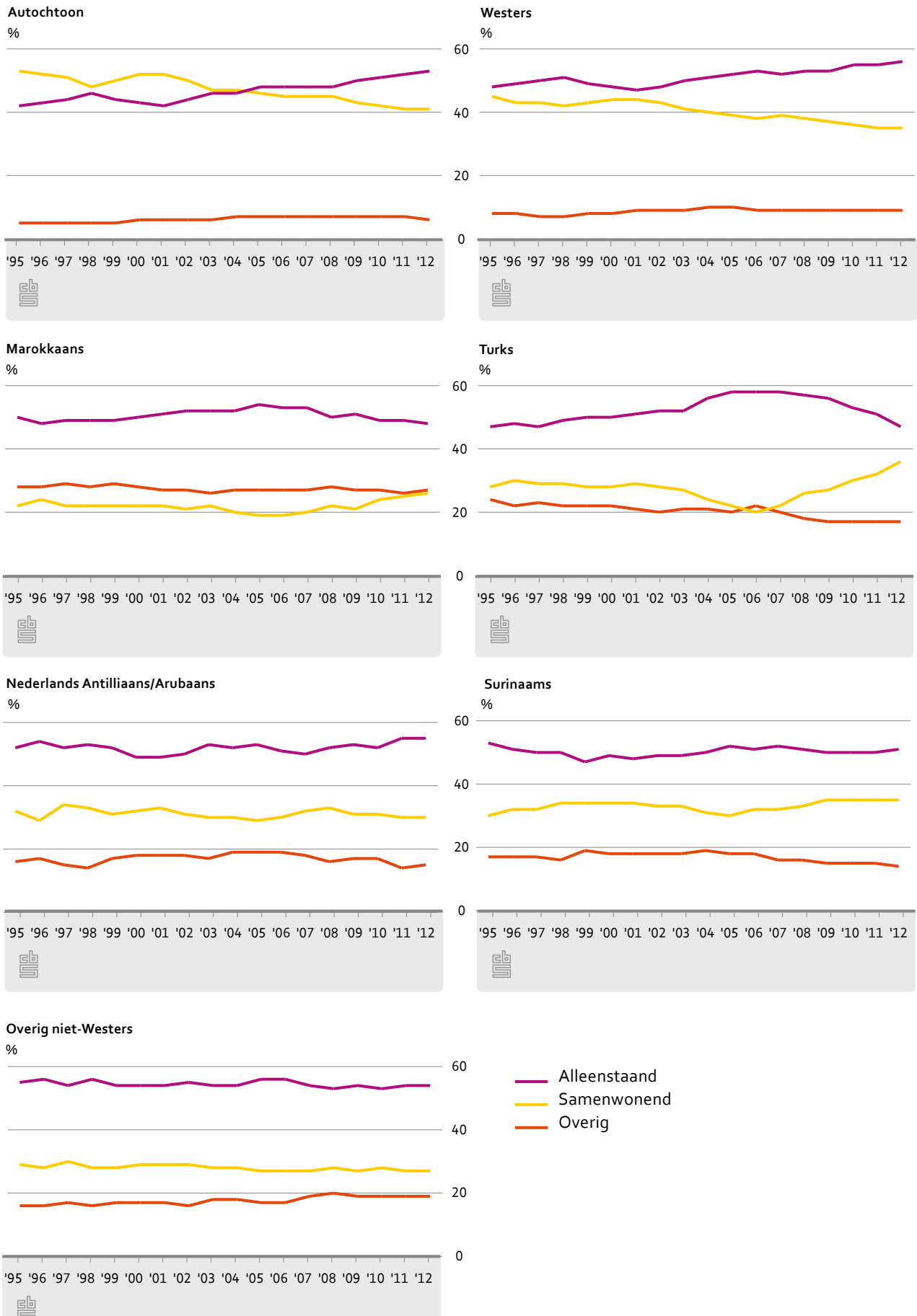
De huishoudenposities na het uit-huis-gaan variëren per leeftijd. Op zeer jonge leeftijd domineert de huishoudenpositie 'overig', waarbij met name een verhuizing naar een institutioneel huishouden veel voorkomt. Daarna, tot ongeveer de leeftijd 21 jaar, en vanaf 27 jaar gaan jongeren meestal alleen wonen. Tussen 21 en 27 jaar gaan jongeren relatief vaak samenwonen. De variatie over de leeftijden heeft te maken met de reden van vertrek: op jonge leeftijd gaan jongeren uit huis vanwege studie of werk, daarna is relatievorming belangrijker. Ook tussen jongens en meisjes zijn er verschillen in de huishoudenpositie na het uit-huis-gaan. Onder de 25 jaar gaan meisjes vaker samenwonen dan jongens, terwijl jongens op deze leeftijden juist vaker alleen gaan wonen. Op latere leeftijd zijn de verschillen kleiner.

3.5 Allochtone jongeren vaker naar een overig huishouden dan autochtone jongeren

Allochtonen jongeren komen relatief vaak in een overig huishouden terecht na het uit-huis-gaan. Met name voor jongeren van Marokkaanse en Turkse afkomst is het inwonen bij familie of het delen van huisvesting een eerste stap naar verdere onafhankelijkheid (Schapendonk-Maas 2001b). Van de jongeren van Marokkaanse afkomst woonde 27 à 28 procent in een overig huishouden na het uit-huis-gaan (1995–2012). Van de jongeren Turkse afkomst ging in 1995 24 procent in een overig huishouden wonen na het uit-huis-gaan, maar in 2012 is dit gedaald tot 17 procent. Bij de andere niet-westerse groepen ligt dit aandeel rond 17 procent. Bij autochtone jongeren daarentegen, ligt het aandeel rond de 6 procent.

Ook het aandeel jongeren dat gaat samenwonen na het uit-huis-gaan verschilt tussen de herkomstgroeperingen: autochtone jongeren gaan vaker samenwonen dan allochtone jongeren, al zijn de verschillen tussen de herkomstgroeperingen in 2012 kleiner dan in 1995. Dit laatste komt doordat in de periode 2006–2012 relatief meer jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst zijn gaan samenwonen. Dit is het gevolg van de veranderingen in de uit huis gaan kansen, waarbij de kansen op jongere leeftijd sterk afnamen voor deze herkomstgroepen. Jongeren die op jonge leeftijd uit huis gingen, gingen vaak alleen wonen. Het aandeel alleenstaanden is dan ook gedaald voor jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst.

3.5.1 Huishoudenspositie na het uit huis gaan per herkomstgroepering, 1995-2012

4. Conclusie

Er zijn veel verschillen in de leeftijd waarop jongeren uit huis gaan tussen jongens en meisjes, tussen herkomstgroeperingen en in de huishoudenpositie na het uit-huis-gaan. Meisjes gaan eerder uit huis dan jongens en gaan vaker samenwonen dan jongens. Jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst gaan veel vaker dan autochtone jongeren in een overig huishouden wonen als zij het ouderlijk huis verlaten.

Sinds 2008 steeg de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan van 22,5 jaar naar 22,8 jaar. Het aandeel jongeren dat alleen gaat wonen na het verlaten van het ouderlijk huis is gestegen. Jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst blijven tegenwoordig wat langer thuis wonen. Het leeftijds patroon bij uit huis gaan van deze jongeren lijkt in 2012 meer op het leeftijds patroon van autochtone jongeren.

Al met al is er veel variatie in de leeftijd waarop jongeren uit huis gaan. De beslissing van jongeren om het ouderlijk huis te verlaten, hangt immers af van diverse factoren. Het effect op de gemiddelde leeftijd bij uit huis gaan van alle jongeren in Nederland is echter beperkt.

Literatuur

Angelini, V., A. Laferre en G. Weber (2013), 'Home-ownership in Europe: How did it happen?', *Advances in Life Course Research* 18, pp. 83–90.

Baanders, A. (1999), 'Op je zelf gaan wonen. Jongeren beslissen in fasen verlaten ouderlijk huis', *Demos februari 1999*, pp. 9–12.

Bugeja-Bloch, F. (2013), 'Residential trajectories of young French People; the French generational gap', in: Forrest & Yip (eds.) *Young People and Housing*, Abingdon: Routledge, pp. 179–198.

Corijn, M. (1995), 'De overgang naar volwassenheid in Vlaanderen, resultaten van het NEGOSonderzoek', *CBGS Monografie 1995/1*.

Duin, C. van, L. Stoeldraijer en J. Garssen (2013), 'Huishoudensprognose 2013–2060: sterke toename oudere alleenstaanden', *Bevolkingstrends* 61 (3), pp. 2–27.

Elsinga, M., M. de Jong-Tennekes, en H. van der Heijden (2011), 'Crisis en woningmarkt', *Rapport*, Technische Universiteit Delft.

Harmsen, C. en L. Steenhof (2003), 'Demografische levensloop van jongeren na uit huis gaan', *Bevolkingstrends* 51 (3), pp. 38–44.

Heijden, H. van der, K. Dol en M. Oxley (2011), 'Western European housing systems and the impact of the international financial crisis', *Journal of Housing and the Built Environment* 26 (3), pp. 295–313.

Huijnk, W., M. Gijsberts en J. Dagevos (2014), 'Jaarrapport integratie 2013. Participatie van migranten op de arbeidsmarkt', Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Jong-Gierveld, J. de, A.C. Liefbroer en E. Dourleijn (2001), 'Je bent jong en je wilt wat ... Patronen van uit huis gaan in 16 Europese landen en in de USA', *Bevolking en Gezin* 30(1), pp. 77–100.

Klimstra T.A., W.W. Hale, Q.A. Raaijmakers, S.J. Branje en W.H. Meeus (2009) 'Maturation of personality in adolescence', *Journal of Personality and Social Psychology* 96 (4), pp. 898–912.

LaFerrère, A., en S. Bessière (2003), 'Nest-living and nest-leaving: does the nest matter?', Paper for the ESPE conference, New York.

Liefbroer, A., en J. Puy (2005), 'De transitie naar volwassenheid en de rol van de overheid. Een vergelijking van institutionele arrangementen in Nederland, Zweden, Groot-Brittannië en Spanje', *Rapport no. 66*, Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI), Den Haag.

Martins, N., en E. Villaneuva (2006), 'Does limited access to mortgage debt explain why young adults live with their parents?', *Working Papers 0628*, Banco de España.

Mulder, C. (2006), 'Home-ownership and family formation', *Journal of Housing and the Built Environment* 21, pp. 281–198.

Nicolaas, H (2007), 'Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over immigratie', *Bevolkingstrends* 55 (1), pp. 57–64.

Schapendonk-Maas, H. (2001a), 'Niet-westerse allochtonen eerder uit huis dan autochtonen', *Maandstatistiek van de Bevolking* 49 (4), pp. 21–22.

Schapendonk-Maas, H. (2001b), 'Inwonende Turkse en Marokkaanse jongeren', *Maandstatistiek van de bevolking* 49 (9), pp. 8–9.

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2013–2014	2013 tot en met 2014
2013/2014	Het gemiddelde over de jaren 2013 tot en met 2014
2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2013 en eindigend in 2014
2011/'12–2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2011/'12 tot en met 2013/'14

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2014.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.